

by means of the acmeological approach in war conditions. *Social Work and Education*. 2023. Vol. 10. № 1. pp. 99–110.

Світлана Калаур

*доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної роботи та
менеджменту соціокультурної діяльності,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль*

МЕДІАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІТЬ ЯК ОБОВ'ЯЗКОВА СКЛАДОВА ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Авторка піднімає питання потреби формування медіаційної компетентності. У статті розкрито потенціал медіації. Доведено, що для ефективного здійснення професійних обов'язків соціальний працівник має уміти організовувати процедуру медіації.

Ключові слова: *медіація, медіаційна компетентність, майбутні соціальні працівники, «Соціальна медіація».*

Професійна діяльність соціального працівника є доволі складною та вимагає високого рівня конфліктологічної компетентності у цілому та, виходячи із сучасної ситуації має базуватися на умінні організовувати процедуру медіації. Майбутній фахівець, який опановує спеціальність 231 Соціальна робота має навчитися розв'язувати як міжособистісні так і міжгрупові конфлікти, а також має надавати послуги з організації медіації. У Законі України «Про медіацію» вказано, що «медіатор – спеціально підготовлена нейтральна, незалежна, неупереджена фізична особа, яка проводить медіацію» [3, стаття 1]. Суттєвим кроком до становлення та розвитку інституту медіації в Україні стало ухвалення Закону України «Про медіацію» (№ 1875-IX; прийнятий 16.11.2021 р.; набрав чинності 15.12.2021 р.) [3]. Так, варто акцентувати увагу на тому, що прийняття даного закону, дозволило чітко регулювати організацію та проведення процедури медіації, а також зосередило увагу на факті обов'язковості прийнятих рішень. Значним здобутком також є і той факт, що законодавчо було закріплено можливість застосовувати всі заходи для вирішення

конфлікту в досудовому порядку. У нашому баченні прийняття Закону України «Про медіацію» суттєво полегшило використання медіації в нашій країні та дозволило більш професійно розв'язувати конфлікти у соціальній сфері. Виходячи з наведених аргументів, можемо констатувати, що майбутні соціальні працівники, соціальні педагоги та психологи мають у процесі навчання у ЗВО цілеспрямовано готуватися до надання клієнтам послуг щодо організації медіації. Це відбувається у тому випадку, коли сторони не можуть самостійно організувати переговорний процес, то на допомогу може прийти третя, незацікавлена сторона, якою і виступає медіатор.

У ході вивчення означеного кола питань було встановлено, що науковці А. Журавський, Н. Гайдук [1], Н. Заверико [2], Т. Подковенко [4] та ін. аргументовано доводять, що медіацію доцільно розглядати як частину організаційного консультування, а також як практико-орієнтоване навчання на прикладах та на чужих помилках, ситуаціях. І справді, розв'язок конфлікту за допомогою медіації кожної окремої конфліктної ситуації носить навчальний характер на основі якого сторони самостійно спрямовують власні зусилля на пошук найбільш оптимального вирішення конкретної проблеми з якою вони звернулися до медіатора. У найбільш загальному контексті саме медіація, відкриваючи перед учасниками конфлікту тривіальну істину про те, що конфлікт доцільно розв'язувати на основі використання стратегії співробітництва, дозволяє сторонам (опонентам) навчитися правильно визначати цілі та пріоритети, а також цілеспрямовано шукати ефективні шляхи розв'язків, які максимально задовільняють усіх конфлікуючих контрагентів. З огляду на цей факт, досвід щодо організації та проведення медіації виступає важливим чинником для підвищення рівня професійної компетентності фахівців соціальної сфери, яким доводиться як запобігати конфліктам, так і їх ефективно розв'язувати.

Відзначимо, що до найбільш вагомих рис медіації доцільно віднести наступні: а) створення належних умов для вирішення конфлікту інтересів; б) з'ясування глибинних причин виникнення конфлікту, при цьому робота здійснюється у площині їхнього усунення, чи створення умов для їхньої нейтралізації чи зменшення негативних акцентів; в) продукування необхідних передумов для налагодження конструктивного спілкування та співробітництва між конфлікуючими сторонами у майбутньому.

Наголосимо, що невелика популярність практичного застосування медіації при вирішенні конфліктів нині обмежена лише незначною кількістю професійних медіаторів і малою популярністю цього способу вирішення спорів. Тим часом у європейських країнах до послуг медіаторів за подібних обставин систематично вдаються як окремі сторони (безпосередні учасники конфлікту) так і багато великих кампаній, які працюють у різних сферах. Зокрема у ході дослідження було з'ясовано, у більшості процвітаючих великих європейських компаній вважається нормою наявність у штаті вhouse-медіатора, або володіння навичками організації медіації співробітниками відділу кадрів чи топ-менеджерами. Отже, можна констатувати, що медіація, як спосіб розв'язання конфлікту, дійсно володіє суттєвими перевагами у порівнянні як із переговорним процесом так і судовим, що передбачає звернення в суд.

У нашому баченні медіація є найбільш м'якою формою альтернативного вирішення різноманітних конфліктів та спорів. Під час організації та проведення процедури медіації сторони, які беруть участь у конфлікті, мають змогу самостійно віднайти найбільш прийнятне та взаємовигідне рішення, опираючись на власний досвід та залучившись професійними вміннями та навичками медіатора-професіонала. Відзначимо, що вагому роль в успішній медіації відводиться тим теоретичним знанням й загальним та фаховим компетенціям, якими володіє медіатор. Зокрема, до найбільш очевидних переваг медіації відносимо те, що вона допомагає заощадити час, кошти та емоційні

ресурси усіх учасників конфліктної взаємодії, адже під час її проведення регламент та зміст чітко обговорюються сторонами та дотримуються.

Зупинимося на короткій характеристиці позитивних рис медіації. Так, варто відзначити той факт, що медіація орієнтована не на з'ясування хто правий, а хто винен, а на конструктивний пошук рішень. Тобто розв'язання конфлікту йде за принципом «виграш – виграш». З'ясовано, що з точки зору тимчасових витрат, медіація може бути легко підлаштована під потреби усіх учасників конфліктної взаємодії та повинна враховувати емоційні та особисті аспекти конкретного конфліктного протистояння чи спору. Цей факт вважаємо найвагомим позитивом у процедурі медіації. Доцільно акцентувати увагу на другому чиннику, що робить медіацію вагомою. Так, сферу приватних (особистих) інтересів усіх учасників медіації захищено, оскільки це конфіденційний процес. Саме конфіденційність зумовлює пріоритет медіації перед судом у сімейних та економічних конфліктах. Третя перевага полягає у тому, що медіація дозволяє учасникам спору подивитися у майбутнє та використати свої творчі здібності. Так, під час вирішення конфлікту за допомогою медіації є усі передумови для досягнення домовленостей та угод. Як свідчить практика, вони відповідають реальному стану речей. Усе це робить їх здійснення взаємноприйнятним кроком для налагодження чи відновлення міжособистісних контактів.

З практичної точки зору у майбутніх магістрантів, які опановують спеціальність 231 Соціальна робота, доцільно запровадити освітню компоненту, яка безпосередньо буде спрямована на вдосконалення теоретичних знань та формування практичних умінь з організації процедури медіації. Саме таким шляхом вдосконалюють медіаційну компетентність у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка. Зокрема, здобувачам освітньо-професійної програми «Соціальне адміністрування в громаді» (другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 231 Соціальна

робота) пропонується вибіркова компонента «Соціальна медіація» (3 кредити).

У підсумку відзначимо, що конфлікт неминуче явище у житті людини, і соціальна сфера не є виключенням із загального правила. Нині одним із найефективніших способів вирішення конфліктів виступає медіація – добровільний, позасудовий і неформальний процес, спрямований на врегулювання конфлікту за допомогою нейтральної та неупередженої сторони – медіатора. Спеціалізованою сферою використання медіації є так звана «бізнес-медіація», зокрема, розроблена для вирішення конфліктів при здійсненні підприємницької діяльності. Сфера її дії розповсюджується і на суперечки між роботодавцем і співробітниками, а також між співробітниками конкретної організації зокрема. Не є винятком і соціальна сфера, де надзвичайно багато різноманітних конфліктних ситуацій, які доцільно вирішувати шляхом залучення медіатора – соціального працівника. Для розробки нової системи конфлікт-менеджменту у професійній діяльності соціального працівника слід враховувати потенціал медіації. Саме тому магістранти ще під час навчання мають набути медіативні навички та поглибити свої теоретичні знання. Практична діяльність медіатора є регламентованою процедурою вирішення конфлікту за допомогою посередника, основою якої є партнерські переговори, орієнтовані на результат «виграш-виграш» та технологія медіації.

Подальші напрацювання будуть стосуватися характеристики практичних технік організації медіації.

Список використаних джерел

1. Журавський А., Гайдук Н. Модель процесу посередництва : концепції, методи та прийоми : навч. посіб. Л. : Вид во МАЛТІ М, 2004. 150 с.
2. Заверико Н. В. Медіація як технологія розв'язання конфліктів серед підлітків: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Соціальна педагогіка : теорія та практика*. 2012. №2. С. 28–33.
3. Закон України «Про медіацію». Відомості Верховної Ради (ВВР). 2022., № 7, ст.51) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>

4. Подковенко Т. О. Інститут медіації: зарубіжний досвід та українські перспективи. *Актуальні проблеми правознавства*. 2016. Випуск 1. С. 26–31.

Жанна Кислюк

*аспірантка Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка,
Директор ВП «Дубенський фаховий медичний коледж»
КЗВО «Рівненська медична академія»
м. Рівне*

ЗВ'ЯЗОК СОЦІАЛЬНОЇ ЗРІЛОСТІ СТУДЕНТА ІЗ ЗДОРОВИМ СПОСОБОМ ЖИТТЯ

У статті досліджується зв'язок між соціальною зрілістю та здоровим способом життя студента. Розглядаються визначення соціальної зрілості та основні аспекти здорового способу життя студента. Особлива увага приділяється взаємозв'язку між цими двома поняттями та їх впливу на загальний добробут та академічну успішність студента. Результати дослідження дозволяють зробити висновок про важливість розвитку соціальної зрілості та підтримки здорового способу життя для студентів.

***Ключові слова:** соціальна зрілість, здоровий спосіб життя, студенти, благополуччя, академічна успішність.*

Соціальна зрілість – це комплексне поняття, що охоплює різні аспекти психологічного та емоційного розвитку людини. Вона відображає здатність людини ефективно взаємодіяти з іншими людьми, приймати рішення, адаптуватися до соціальних ситуацій та контролювати свої емоції та поведінку.

Одним із ключових аспектів соціальної зрілості є емоційна інтелектуальність. Це здатність розпізнавати, розуміти та керувати своїми емоціями, а також емоціями інших людей. Володіння навичками емоційної інтелектуальності дозволяє студентам краще усвідомлювати себе та свої потреби, а також ефективно взаємодіяти з оточуючими [2].

Крім того, соціальна зрілість включає й інші аспекти, такі як емпатія, вміння слухати і розуміти інших людей, адаптивність до різних соціальних ситуацій, вміння вирішувати конфлікти та ін. Всі ці навички та якості